

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

A kiadóhivatalban átvéve:
 Egész évre... 16 kor.
 Negyedévre... 4 «
 Helyben hához hozva:
 Egész évre... 20 kor.
 Negyedévre... 5 «
 Vidékre postán szállítva:
 Egész évre... 24 kor.
 Negyedévre... 6 «

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP

Megjelenik minden nap a hétfő és
 ünnep utáni napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
 Nagyvárad, Apáczai-utca 3.

Aszerkesztőség kéziratok visszaadására
 vagy megőrzésére nem vállalkozik.

Előfizetések és hirdetések a
 kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 8 fillér.

A kenyérillatu csókról.

Irta: dr Prohászka Ottokár.

Egy nagy szeretet édes csókjáról s annak lelkületéről akarok most írni, arról a csókról, melyet ilyenkor, őszkor nyom az édesapa, az édesanya az iskolába távozó kis legények s leányok piros orcáira — s lelkéről akarok írni, mert van benne mély értelem és sok vágyódás. Igen, van e csókban szeretet, szenvedély, indulat, reménység annyi, hogy szinte nem illik bele az őszi időkes ugy látszik, hogy annak a csóknak inkább tavaszkor kellene elcsattannia, mikor kikeletről, szebb életről, erőről s boldogságról álmodik ember és természet, nem pedig mikor hervad az élet.

S mégis nagyon jókor adják, mikor őszkor adják a szülők gyermekeiknek ezt a bucsucsókot, mert nekem legalább ugy látszik, hogy e bucsucsókon nem tavaszi rózsák, nem mezei virágok illata érzik meg, hanem kenyérillat; ugy tesz nekem, mintha a szünidőt váró s az iskolába intő bucsuzásakor a szülőt s gyermeket a megszegett friss kenyér párázata venné körül s ha szimbolumot keresné ki, a csóknak is, meg pszichológiájának is, kifejezésre akarnám hozni

azt az értelmet, mely a szülőben zavarosan, a gyermekben sehogy sem ébred öntudatra, hát nem választanék magyarázó hasonlatául sem csillagot, sem világot, hanem azt hinném, hogy e csók szimboluma a kenyér s pszikéje a kenyérillat.

S mikor ezt állítom s ily prózainak látszó képet választok, nem akarom ezzel becsülni a szülői szeretetet s még kevésbé lefokozni eszményiségét; ugyancsak ezáltal nem azonosítom az ifjuság buzdulását s lelkesülését a létért való küzdelem lapos érdekeivel: sőt ellenkezőleg, nekem ez a megszegett kenyér s ez a friss kenyérpárazat nagy kötelességet, tehát nagy eszméket juttat emlékezetembe, s oly irányzatot jelent, mely csak azért látszik prózainak, mert mindennapi, de különben fölséges, mint a napsugár s nélkülözhetetlen, mint a lehelet.

Jelenti ugyanis e csók kenyérillata azt az aggódó szeretetet, mely a gyermek jövő sorsára gondol neki pályát nyitni, őt diplomához juttatni törekszik, szóval, mely kenyeret akar biztosítani. A kenyérral azután természetesen be nem éri, hanem képzeletében a kenyérillat ibolyaszín távlattá szélesül, melyben a reménység himzi »bájos ecsettel« a fiu

s leány boldogságát, festi színesen, tüzesen a karrier, a hatalom, a szerenese álmoképeit. S természetesen ez is kenyér, csakhogy sok kenyér s hozzá vajás, — mézeskenyér, de mégis csak kenyér!

S ezért a jövő, csak megálmodott kenyérért, gyermekének kenyéréért, törí meg a szülő a maga kenyerét s gyakran nem is törí, hanem egészen odaadja a magáét, megvonja magától, megvonja szájától azt a keserves kenyeret s gyermekének adja. Anyagi erejének végső megfeszítésével, vagy ha nem is így, de mindig nagy áldozatokkal azon van, hogy iskoláztassa lányát, taníttassa fiát. A falusi és kisvárosi intelligenciának szülői szeretetén, a kisbirtokosok, gazdatisztek, jegyzők, tanítók szülői gondjain és áldozatain bizony mindig kenyérillat, sokszor, tán legtöbbször, keserves kenyértörés illata érzik meg s csak azon az áron képesek ők fiaikat, leányaikat városokba iskolákba adni.

Már most kimondom, hogy nemcsak nem ellenkezem azzal, hogy ez a bucsucsók kenyérillatu legyen, nemcsak nem szólok le a kenyérillatu törekvéseket: hanem inkább azt hibáztatom, hogy ez a kenyér után néző gond s ez a kenyérbiztosító törekvés nem elég reális. Örül-

Modern butorok ■ 54 LUKÁCS NÁNDOR-nál Rákóci-ut 8. sz. ■

„TISZÁNTÚL“ TÁRCZÁJA.

A gépnél.

Irta: Székely Gyula.

Péter-Pál körül eső vasárnap délutánján kimegy az őszbe csavarodott földműves a buza-földre s amint nézegeti hosszú hónapokon át való reménységét, fáradságának jutalmát, a meleg nyári délután szelid szellőjében kecsesen ringó teljes fejű kalászkokat, hálátelt szívvél tekintve az ég felé, önkéntelen mormogja:

— Csakhogy ezt is elértem: ismét eszem az új kenyérből! Hála neked, Istenem!

Másnap az egész határban megpendül a kasza, sorakoznak egymás mellett a rendek; gyűl a marok, egymásra kerülnek a kék és estenden megelégedetten tekint a gazda a felgyűlt keresztekre.

A vidéken megkezdődő aratás s az ezt követő cséplés kihat a városokra, s beáll a

cselédhiány. A fiu és leány cselédek egy része még a kapáláskor haza kívánczolt. Mert mikor az idő kinyílásával elfogja őket a kenyér adó anyaföld utáni vágy, a szülőföld iránt való szeretet, a szüleiken való elismerésre méltó segítői ösztön: nincs maradás. Mindez oly igen ki van fejlődve, a faluról a városba átszármozott, de ott gyökeret verni nem tudó mindkét nemű ifjuságban, hogy semmi hatalommal sem lehet őket tovább a szolgálatban visszatartani. Különbösen is a cselédkezési szándék olyan vendégszerelésszerű náluk, mely addig tart, különösen a faluhoz nőtt leányokban, míg egy néhány új módi ruhára szert nem tesznek. Szinte megbotránkoztatón megvárosiasodott formába kerülnek vissza. A cifra rongyok, meg a »Boksz« cipő utáni vágy vitte őket a városi szolgálatba s midőn ezt megszerezték, a megkezdődő mezei munka nagy részét visszaszólítja, ha csak valamiféle szívbéli, úgy erősebb szálakkal nem marasztja vissza. Kényesen páráskodnak, mutogatják vasárnaponként a templomban a szerzett cifra rongyokat, mely a »naccsága« ruháihoz hasonló módon van varrva, ezenkívül nagy ha-

tást érnek el a városias frizurával, mely szintén a »naccságtól« profitiroztatott el. Irigységgel tölti el ez a többi falusi leányt s addig nincs nyugvásuk, míg a keservesen szerzett napszámjuktól ők is olyat nem csináltatnak.

Minden faluban három-négy parasztleány tud már a legújabb divat szerint (!) gépen varrni. Ezek rendesen nyomorékok, akik nem alkalmasak a mezei munkára. Hej, sok könnyet ejtenek szegények, a menyasszony ruhák varrásánál! Dacára a jó napszámnak, azért nem tud a falusi ember sem boldogulni, mert a jövedelemmel párhuzamosan halad, nő az igény; áldoznak a pompának, a cifrázkodásnak, a divatnak. Nem lehet már sehol sem látni a régi, szép, csinos egyszerű magyar viseletű leányokat. Kivetkőztek teljesen a mivoltukból. Csupa kisasszony jön vasárnaponként a templomba.

15—16 éves parasztfiuknak ezüst óralánc fityeg a laibizsebből. Mi volt ebből még egy pár évtized előtt is? Halad a világ, folytonos fejlődés alatt állunk, de bizony nem a helyes irányban. Ott állunk, hogy a falusi paraszt leá-

KOBRÁK cipőkülönlegességek Fuchs Miklósnál,

Nagyvárad, Szent László-tér 1.

Telefon: 847. szám.

nék a kenyérillatnak, ha igazán az volna; kívánnám, hogy föltse ki a szülő lelkét; de sajnos, azt kell látnom, hogy a szülői csókban a kenyérillat sokszor csak ábránd és álom, — hogy a törekvés a gyermek kenyerének biztosítására öncsalódás s nagy tévedés s következésképp, hogy az én képletes beszédemben is a csók szimbólumát meg kell erre változtatnom s nem frissen szegett kenyérdarabról, hanem hiu álmok ábrándos éjében uszó holdvilágról, a csalóka holdnak karéjáról kellene beszélnem.

Látom ugyanis, hogy ez a jóindulatu, szülői szeretet gyakran mily esztelen, mikor nem tekinti sem gyermekeinek tehetségét, sem a maga anyagi viszonyait s a hosszan tartó iskolázás teméntelen költségeit, hanem nagyzóan helytelen pályaválasztás elé tereli gyermekét. Látom mily kegyetlen, mikor éhezésnek, züllésnek teszi ki fiát s hósepréből élő technikust, népkonyhára vágyódó orvostanhallgatót, »ágyra járó« jogászt küld a fővárosba, bizony nem kenyér ez, hanem éhenkórászás s azon a bucsucsókon, mely ily esélyek felé küldi azt, akit szeret, ugyancsak nem érezhetik meg a kenyér illata!

Legyen a pályaválasztás, legyen a kenyérkereset iránya; reális, oly reális, mint a karaj kenyér s ne dobja ki senki a gyermekét képtelen és nyomoruságos vergődésnek utvesztőire, Az éhes diákot, a lakás nélküli joghallgatót kenyérillat nem környékezi. Tudom, hogy van, aki így is célt ér, de hányan vesznek, hányan züllenek el!

A multban tán többen boldogultak, de most egyre kevesebben érnek célt és

szent igaz, hogy egynek szerencsését kilencvenkilenc nyomorusága környékezi.

Szeretném, ha az a szülői csók kenyérillatu lenne, abban az értelemben is, hogy bele tudja csókolni az ifju nemzedékbe a kenyérkeresetre ráképesítő munkának a szeretetét s a kötelesség komoly fölfogását. Ne legyen a gyermek sorsa nélkülözés, de ne is legyen kényelem; adjunk neki annyit, amennyi az egyszerű, igénytelen léthez a munkabíráshoz kell; csengjen fülében az a fegyelmező s nevelő szó, hogy »nincsen«, minél gyakrabban és érvényesítsük Nansen szavát a nevelésben: Én magam gyöngé ember vagyok, de ami erő és kitartás van bennem, azt szigorú nevelésemnek köszönöm. Nem akarom éppen mondani, hogy a neveléshez bot és büntetés kell; de azt hangsúlyozom, hogy oda is az kell, ami az egész életbe, tudniillik nagy komolyság.

A gyermekeket önmegtágadásra s arra kell nevelni, hogy segítsenek magukon. Varrják föl ök maguk a nadrággombot és cipőt, csizmát mindenki maga tisztítson. Azelőtt állag magunknak kellett kis apró-cseprő igényeinket kielégítenünk s az jó, mert erőt, jellemet, egyéniséget nevel. Ez is kenyérillat!

Az okos pályaválasztás és a reális munka e kenyérillatával kapcsolatba kell hozni a többit, azt, amit a szülő szintén akar, sőt amit inkább kell akarnia, mint a kenyeret s ez a többi gyermek boldogsága. A szülői csók voltaképpen ezt áhitozza. Nem érné be vele, hogy gyermekeinek kenyere legyen, ha boldog vagy legalább is boldogulni tudó ember nem válnék belőle. S ez a boldogság nem

vagyon, nem is diploma, vagy állás, hanem az embernek a lelkiállapota; nem pénz, nem rang, hanem lélek: hívő, tiszta, nemes, jóindulatu, kitartó, törekvő, türetmes, harmónikus lelkület. Ez az ideális fölfogás első benyomásra elvonatkozni látszik, kenyértől s a kenyérkeresettől s úgy látszik, mintha földfeletti magaslatokra emelné az embert s feledtetne vele világot s létért való harcot; pedig dehogy emel ki, dehogy feledtet, sőt éppen ott lenn, ott a világ harcterén, hol minden csak azt zugja, azt suttogja, hogy »kenyeret, kenyeret«, »tedd, hogy a kövek is kenyéreké legyenek«, ott hol az ember mindent feledne és áldozna fel a kenyérért. — ott hozza öntudatra, hogy a kenyérhez is elsősorban lélek kell, — hogy az ember kenyérből meg nem él s hogy a kenyér is csak akkor ad életet, ha lélek van hozzá, mert »nemcsak kenyérből él az ember, hanem minden igéből, mely az Isten szájából jön«. Tehát Isten lelke nélkül éltető kenyér nincs; Isten szelleme nélkül kenyérillat nincs!

Ezt a kenyérillatot varázsoljuk bele a nevelésbe; azt az üde, friss, de kemény lelket verjük bele ifjuságunkba! Neveljük úgy, hogy dolgozni, fáradni, küzdeni megtanuljon, — hogy a puhaságot s a szentimentalizmust megvesse és önmegtágadásaiban rászokják az élet keménységére.

Istenfélelem, önmeggyőzés, munkás-ság, igénytelenség ez legyen szelleme; lelkesüljön a fölségesért, tisztelje az eszményt, törekedjék a jobb után.

Ebből való az erkölcsi erő és jellem; ebből az eszménységnek a gyakorlati-ság-

nyoknál csak még a kalap hiányzik! Hiába! Beteg a világ. A divat nyavalyája dühöng.

Haza kerülnek aratáskor a katona fiúk is vagy három hétre. Hej, van ilyenkor öröm! Tágra nyílt szemmel, néma áhitattal hallgatja a család kicsinye, nagyja az eltöltött idő eseményeit, a katona élet epizódjait, na meg a kellemetlen oldalait, mert vannak a katona életnek tövisei is. . . Estenkint kínálkozik erre alkalom, mikor az álom nem keresi fel az anjal a szemet. A három hét elteltével könybe lábadoznak a szemek. De vigasztalják egymást, hogy majd lelog már, eltelik a hátra'evő idő, csak a Nap meg ne álljon, meg egészség legyen. Pakolnak az édes szülők az előre kicsépett néhány kévből új kenyeret, füstölt szalonnát, sült csirkét, néhány koronát, egy kis kisüstön főttet, egyszerűval, ami a ház körül akad. Ez némi vigasztalással szolgál s jótékonyan hat az érző kebelre, az elválás keserveire. Miután a fiuvál megígértetik a levélírást bucsucsók után szomorodott szívvél, bár iparkodik azt elpalástolni, hiszen a katonának ki kell tartani magát, nem szabad elérzékenyülni, utnak indul. Édes apja kikíséri az állomásig, utolsó tanácsul azt mondja: »Vigyázz magadra fiam«, ezzel sietve visszafordul, nem akarja megnehezíteni a búcsú percét, erőt vesz rajta is az elérzékenyülés s hirtelen letörli az elitolakodó könnyeket.

Az otthon maradtak közül pedig azok, akik a házi dolognál nélkülözhetők, elszereződnek a géphez. Kapós ilyenkor a munkáskész. Szükséges is az igyekezet, mert a földmives must szerzi be egész évi kenyerét.

Mikor elkészül a szérű, megkezdődik a hardás. Egymás mellé rakják a csinos, takaros asztalokat. A család legöregebb tagja állapítja meg a tenék nagyságát a kereszték számához képest ő építi, rakja. A fiatalabbak figyelik, tanulják. Gyakorlat teszi a mestert. Matematikai pontossággal kezdi fogyasztani bizonyos nagasságban. Művészileg betetözik, hogy az eső lecsorogjon róla, be ne ázzék, kár ne legyen. Megtörténik így is a huzamosabb ideig tartó esőzésnél, hogy a hajazat kicsirázik, ami elég baj. Szép a földmives ember munkája. Munkája végeztével ő maga is megelégedetten vizsgálja művét, megállapítja az esetleges hibákat. Gyönyörködik a jól végzett dologban. Mi sem okoz nemesebb örömet, nincs is szebb gyönyörűség, mint a jól végzett munka felett való megelégedés.

Mikor elegendő asztal van együtt, nyolctiz ló vagy ennek megfelelő ökör által kivontatják a cséplőgépet és a »bivalyt«. Alig pity-mallik, a tüzelő fiúk fűteni kezdenek s rövidesen elhangzik az első fűtő, melyre mindenki felugrik, elhagyja alvó helyét, mert még az este

kivonult az egész tábor, kidörgölik szemükből az álmat. Egész külön világot alkotnak maguknak. A gépész a tábor feje és szellemi vezére.

Egy-kettőre eleven élet van a gép körül. Vizzel telt nagy hordó áll egy befogott szeke ren, oda hátráltatják szorosán a gép mellett levő kád mellé. Kiütik a csapot. Körülveszik. Megmosakodnak. Azután a kazán oldalán levő kisebb kádba öntik vederral a vizet, melyet csöven a kazán szí magába s gőzzé válván az ember a saját szolgálatába kényszeríti.

A második visító fűtőlétre elfoglalja ki-ki helyét. Pontosan meg van állapítva mindenkinek a dolga, ki van jelölve a teendője. Két ember felmegy az első asztagra, mely mellé a gép van állítva, várja a jelt, a harmadik fűtőszót, annak elhangzása után egyik kévét adja fel a másik után a gép asztalára, mely mozgatható és szabadon helyezhető a gép mindkét oldalára, amint a körülmények kívánják. Az asztagon levő másik munkás meg az asztal hátulsó részéről adja mindig előre a kévét, hogy ameddig lehetséges az asztagnak a gép felőli oldala magasabb legyen.

A gépen álló leány kaszadarabból csinált éles késsel felvágja a kévék kötelékét s áfadja az étetőnek, aki azt lassan apródonkint a dobba eresztí, mert ha gyorsan étet, a gép nem veri jól ki a szemet és a szalmába marad, azonki-

Uj üzlet!

Tisztelettel értesitem a t. közönséget, hogy egy **dizsmü-, játék- és sport áru üzletet nyitottam**, hol az alant felsorolt tárgyak a **legolcsóbban beszerezhetők**. -- Ajándéktárgyak, utazó kellékek, tajték és borostyán áruk, férfi- és női divat, tombola tárgyak, játékszerek. -o- Szülők figyelmébe! Iskola hegedű, hegedű tok, kotta tartó, iskola táskák, könyvszizjak. — Fiókos tükör, eső-ernyő evő eszközök. Internátusi és iskolai teljes felszerelések. o o

Gramofon és lemezekben gyári raktár. <> Eredeti Solingeni beretva, zsebkés és olló. o o

Tisztelettel

GÁL FERENCZ Nagyvárad, Rákóczi-ut Bazar épület.

gal való az a párosítása, mely a köből is kenyert teremt; nélküle pedig a kenyér is kővé, az élet is izlettlen, unalmas napszámmá válik.

Ime, a szülői bucsucsók mélyértelme imádság: Kenyeret adj, Uram, a mi kenyereinket, azt a titokzatos, mindennapi kenyereinket add meg nekünk és fiainknak!

Mikor készül el a választói reform?

A választói reform megalkotásának terminusáról ez ideig nem igen nyilatkozott a kormány. Akárhányszor szóba került a kérdés, sőt ha az időpont tekintetében egyenes kérdést intéztek a miniszterelnökhöz, a válasz sohasem volt határozott. Most közvetett úton mégis csak kiderül, hogy a kormány a választói reformról szóló javaslatot csak a népszámlálás adatainak feldolgozása után fogja elkészíttetni és a Háznak betérjeszteni.

Abban a rendeletben ugyanis, amelyben a kormány a népszámlálást elrendeli, van egy mondat, amely azt jelenti, hogy a népszámlálási biztosoknak külön díjazás jár azoknak a rovatoknak kitöltéséért, amelyek a választói reformra vonatkoznak.

Ezeknek az adatoknak a feldolgozására legkevesebb két esztendő szükséges. E szerint tehát a választói reformról szóló javaslat aligha kerül előbb a Ház elé, mint 1913-ban.

A másik hármasszövetség. Az Augsburger Abendzeitung nagy titkot patant ki. Mialatt Salzburgban gróf Aehrenthal San-Giulianoval tanácskozott, egész csöndben együtt volt a másik hármasszövetség: Oroszország, Anglia és Franciaország külügyi politikájának

három vezető diplomatája, nevezetesen: Izvolzky külügyminiszter, sir Fairfax Carwright angol és Crozier francia nagykövete. Az orosz külügyminiszter Münchenen át utazott a cérhoz Friedbergbe, Münchenben a Continental-fogadóban szállt meg s ugyanakkor ért oda a két nagy követ. A diplomaták között a legnagyobb titokban ment végbe a találkozás. Izvolzky csütörtökön éjjel tovább utazott.

A svájci gyártörvény.

Üdvös reformok.

Uj gyártörvény készül Svájcban, ahol az 1877-iki munkásvédelmi törvényeket most reformálja a szövetség tanács s a reformtervezetet már nyilvánosságra is hozta.

Érdekes s a magyar munkásokat főképpen érdeklő része ennek a kitünő gyártörvénynek az, amely a békéről szól.

A bérek kifizetésének legalább is minden tizenegyedik nap meg kell történnie, a munkaidő alatti s ha csak valami nagy akadály nincs, nem szombati napon. A munkabérnek bármi néven nevezendő visszatartása tilos, ez alól nincs kivétel. A külön munka (éjszaka, vasárnap, különórak) bére 25 százalékkal magasabb a rendes munkáénál. A munkaidő hétköznapokon tíz óra, szombaton vagy ünnepnap előtt 9 óra, s a munkának ilyenkor este 5 órakor meg kell szünnie. Éjszakai vagy vasárnapi munkára senkit sem lehet kényszeríteni. A gyárosnak engedélyezheti a tanács, hogy a munkaidőt naponta két órával meghosszabbíthassa 20—20 napos időközökben, ám ezeknek a kivételes munkanapoknak a száma egy évben 80-nál nagyobb nem lehet. Hasonlóképpen engedély szükséges az alkalmi éjszakai vagy

vasárnapi munkáltatásához. Bizonyos iparágak állandó engedélyt kapnak az éjszakai munkáltatásra — hogy melyek, azt a szövetség tanács határozza meg — s ezekben az iparágakban a munkanapot nyolc órára kell redukálni, az éjszakai dolgozók csapatai kéthetenként váltakozik s minden vasárnap teljes 24 órai pihenést kell biztosítani a munkásoknak. Azokban a gyárakban, melyek szokásszerűen dolgoztatnak vasárnap, a heti pihenőt minden két vasárnap közül az egyiket, a másik hétre szombaton vagy hétfőn kell megadni.

A kantonok évenként nyolcz vallásos ünnepet munkaszünetnek nyilváníthatnak.

Üdvös módon gondoskedik a tervezet a nők és gyermekek védelméről. Nem alkalmazható gyári munkára, aki még 14 évet be nem töltötte, vagy még iskolaköteles. Némelyik kantonban ugynnis az iskolakötelezettség a 15. évig tart. Éjszakai, vasárnapi vagy különórái munkára csak bizonyos esetekben szabad lesz gyermekeket alkalmazni s ilyenkor a szövetség tanács csak ott fog megengedni, ahol különösen kedvezők a feltételek. A kiegészítő iskolai, vagy vallásos oktatást nem gátolhatják a munkaidő órák; az iskolában töltött időt beleszámítják a munkanapba. A gyáros köteles hetenként öt szabad órát biztosítani azoknak az inasoknak, akik külön mesterségbeli oktatásban kívánnak részesedni. A férjes nőket, kiknek házi teendői vannak, délben fél órával előbb haza kell engedni, ha a déli pihenő nem elég ahhoz, hogy házi dolgait elvégezhessék. Szombaton már délben elhagyhatják a gyárat. A tervezet megvalósítja az »állandó békitő-hivatalok« föllállítását. Ezek a békitő hivatalok elsimitják a kollektív jellegű nézeteltéréseket, a melyek a munkafeltételekre vagy a már megkötött szerződések

vül a gép meg is fulhat s ilyenkor leléki a szíjat, melynek feltevése időbe kerül, pedig az idő drága. A gép és a kazán között van felállítva a mázsáó. Itt két ember foglalatokodik, a buzával telt zsákokat cserélik fel üressel s a telt zsákokat a mázsára helyezik. Mikor összegyűl öt zsák, megmázsálják s félreteszik.

A gép hátulsó részén kitoluló szalmát a két oldalt álló villások hátra tolják, a rudasok viszik a kazalokhoz. Rudas két pár van. A kazalnál dolgozik három munkás. Egy a kazal tetején, ez rakja a kazlat, kettő pedig villával adogatja annak a szalmát. Jól kell a kazlat rakni mert a buza tulajdonos is vizsgálja munkájukat. Jól rakták-e? Nem hordja-e el a szél? Nem ázik-e be? A szalma is becses portéka.

Étető kettő van. Ezek óránként váltják egymást. Az étetés nehéz munka, sok port kell nekik nyelni. Fekete szemüvegélét hordanak, hogy a szemükbe szóródó pelyvás törekes por ellen védekezzenek. A pihenő étető segít a zsákosoknak, olajozza a kazánt, keni a gépet, gyantázza a szíjakat.

Vannak még pelyve és törek hordók. Ezt a munkát rendszerint négy leány látja el. Közbe-közbe füttyöl a gép szalmaért, vizért, lassabb étetésért. A fütty jeleket ösmerik s szó nélkül engedelmessékednek neki. Hét óra felé vagy amikor a körülmények engedik sipol a gépész früstökre. Megáll a gép, összeülnek reggelizni, kenyér, szalonna, félig érett zöld almából kiáll az.

A munkások pihenésekor igazítja a gépész az esetleges hibákat, tisztítja a rostát, nehogy

majd a munka idején kelljen a gépek vesztegelnit s a munkásoknak tölteni az időt, mert ilyenkor haragosak s a gépészre irányuló haragjuknak kifejezést is adnak. Pedig legtöbbszőr ártatlan.

Ha gyanus kezd lenni az idő, vizsgálják a felleget, s felhangzik: »Jön az eső«. Pedig még messze van. Csak az egyre közeledő porfelhő mutatja annak közeledtét. De ekkorra előkészítik a géptakaró ponyvát, szalmával betakarják a félben levő asztagot, a mázsáó, a buzával telt zsákokat, lelékik a szíjat. A gépész kiengeti a gőzt, s a bivaly prüszögve zakatol még egy ideig. Az emberek a szalmába vájt lyukakba húzódnak, hol aludni is szoktak. Egyik másik kazal ugy körül van furkálva, mintha egy egész horz hirodalom lenne.

A sok esőt egyáltalában nem kívánják, mert dologtalanul vesztegetik az időt és nem keresnek. Alig is szikkad kissé a buza, hozzá akarnának fogni a gépeléshez, a cséplető gazda meg nem akarja engedni. Fél, hogy az élet vizes lesz és megdohosodik.

Tizenegy óra körül megérkeznek az ételt hozó asszonyok. Tisztán, csinosan vannak öltözködve. Kezeikben kasornyába kötött, tányérral fedett szilkeket hoznak, oldalt a kanál van beakasztva. Kése, bicskaja mindeniknek van, villát nem használ a munkás ember. Az ételt hozó asszonyok tisztasága nagy ellentétben áll a gépesekével, akik szurtosak, piszkosak. Ruhájukon, arcukon, testükön vastagon van lerakódva a por. Az asszonyok hüvös helyet keresnek egy-egy fa alatt, ha akad a közelben,

vagy a szalma kazlak tövében. Az ebédet jelző füttyzó után ott keresik fel a gépeket az asszonyokat, kik gyönyörködve nézik a mohó étvágycat, amint egyik szilke ürül ki a másik után. Ők nem vesznek részt az étkezésben, megebédeltek már otthon.

Dohányozni a gépnél tilalmas, nehogy szerencsétlenség előidézője legyen. A pipás ember annál inkább vágyik után, már a pipázás után. Messze megy ilyenkor pihenés idején a géptől és nem mindennapi élvezettel szippant egyet-kettőt lopva, mert hiába, réges régen úgy van: ami tilos, az jó. Egyik másik beteszi a bagót és füst nélkül élvezi a levét ez még tiltva sincs. Evés előtt kiosztják a pálinkát, melyet a csépletőök visznek, előírva nincs, de azért mind egyik kötelességének tartja. A vállalkozó osztja el egy vagy két pohárával, mikor mennyi jut.

Rendesen akad a bandában egy humorista, aki viccéivel, archintorgatásaival, komikus táncmozdulataival mulattatja a többi. Kerül egy egy jó hangú fiu vagy leány, ennek aztán egész nap nem áll be a szája, mutogatja, fitogtatja a hangját.

Es olyan dallamokat, szövegeket szed elő, aminek az eredetéről nagyon sokszor senki sem tudna beszámolni. Vannak közöttük jók, de vannak rettenetesek. Pl. izelítől:

Lám megmondtam, te csipás
Szeret engem szeret más.
Szeret engem, szeret más is.
Náladnál szebb virágszál is.

Művészeti fényképészet

DAJKOVITS E.

Nagyvárad, Sas palota.

A mai naptól kezdve rendkívüli kedvezmény:

6 drb. matt platin visítkép . . 6 K.
6 drb. matt platin kabinetkép 12 K.

Vászonpapíron készült képek ugyanilyen árban a legfinomabb kivitelben.
Menyegzői képekhez passepartout ingyen.

értelmezésére és végrehajtására nézve támadhatnak; egyszersmind új szerződések kötésében is közreműködhetnek. Döntési joguk kifejezetten nincs, de a felek kívánságára döntő határozatokat is hozhatnak. A békitő-hivatalokban egyforma számmal van képviselve a tőke és a munka, a hatóság által kinevezett elnökkel és tagokkal s vagy a jelzett formula szerint alakulnak meg hivatalosan, vagy egy-egy iparág keretén belül barátságos megegyezéssel.

A gyáros és munkásai viszonyát szabályozó rész az időleges, fegyelmi kizárást s a pénzbírságokat tiltja, mert különös lenne, hogy két szerződő közül az egyik megbüntethesse a másikat, míg az a törvényhez fordulhat védelemért. A gyár megállapított vagy módosított szabályzatát előbb a munkások tudtára kell adni s a munkások tizenégy napon belül megtehetik észrevételeiket a szövetség tanácsnál az állandó bizottság vagy egy külön erre a célra kiküldött delegáció útján. Azok a munkások, akik a szabályzat életbeléptetése után kerülnek a gyárba, nem szólhatnak fel ellene. Az állandó bizottságoknak nagy fontosságot tulajdonít a tervezet, azt mondván róluk, hogy megérdemlik az állam védelmét, mert kiválóan alkalmasak a félreértések eloszlatására és a kölcsönös jó viszony megtartására. Ily módon azután ki van zárva, hogy szociáldemokrata szakszervezetek és jól fizetett szájhősök diktáljanak a munkaadóknak.

Külön tervezetet fog kiadni a szövetség tanács a kötelező biztosítás a betegségek és balesetek felől; az új gyártörvény az ipari betegségeket (minő például nálunk magyaroknál a gyufagyárakban szereshető foszfor-nekrózis) a munkásbalesetekhez számítja.

A virgoncabb fiuk huncutkodnak, csinytalankodnak a leányokkal s azoknak sivalkodásán nevetnek az idősebbek.

Erdekes egy asztagnak a feltakarítása. A villások, a kazalrakók már nincsenek elfoglalva és vessző seprűvel egy rakásba seprik a szemet s kosarakban adogatják fel a gépre. A zsákosok és mázsálók mikor a fenekére kerül a sor, akkor veszik ki a cséplési részt; ez az ugynevezett »csurgó« a legszebb, a legszilveszter szem. Rendesen 8 százaléknak gépnek a lakosságának ebből 5 százalék a géptulajdonosé, 3 százalék a részeseke.

Jó esetben s ha a gépnek sem kerül baja, elvágnak naponként 200 q.-t. Tehát keres a gép 16 q.-t. Ebből 6 q. a részeseké.

A gépnél a gépészen és tüzelő fiukon kívül körülbelül el van foglalva 20 munkás, egynek jut tehát 30 kgr., mely közepes árban (buzát, rozstot vegyesen gépnek) krg.-ját 12 fillérbe számítva keres egy munkás naponként 3 kor 60 fillért. Szeretnek is a géphez járni, mert az kifizeti magát. Bár tovább is tartana! Délután 5 óra körül fél óra pihenés, uzsonna. Az inkább pihenés, mint evésre szánt idő. Megújult erővel dolgoznak azután 8 órai harangozásig, sőt tiszta holdvilágos este tovább is, különösen, ha az asztagnak félben van. Egy gazda sem szereti félben hagyatni buzáját, mert kellemetlen, ha hosszú eső jön rá.

A hájói rablógyilkos megölte az anyját.

Hajsza a gyilkos után.

A hájói rablógyilkosság elkövetőjét még mindig nem sikerült elfogni, azonban a csendőrség ma már annyira jutott, hogy tudatja a tettes kilétét s így rövid időn belül kézrekerül a gyilkos, ha csak öngyilkosságot nem fog elkövetni. A hájói rablógyilkosságnak most újabb és az előbbinél sokkal szenzációsabb részlete van. A rablógyilkos ugyanis tegnap éjjel *agyonlőtte az édesanyját* is s a gyilkosság után tovább menekült s most ismeretlen helyen bujkál.

A borzalmas gyilkosságról berettyóújfalusi tudósítónk a következőket jelenti:

A rablógyilkos családja.

A hájói rablógyilkosság után a berettyóújfalusi csendőrség is nagy apparátussal kezdte meg a nyomozást a gyilkos kézrekerítése iránt. A gyilkos nyomai a berettyóújfalusi járásba vezettek, ami csak jobban ambicionálta a csendőröket. A csendőrség nyomozása nem volt alaptalan, mert a rablógyilkos tényleg abba a járásba menekült és pedig egyenesen *Berettyó-szentmártonba*. Ebben a községben lakik özv. *Vitályos Imréné*, egy serdült kora leányával. A család tisztességes, becsületes család s gazdálkodásból tartja fenn magát. Ehhez a családhoz tartozik a gyilkos. Özv. *Vitályosné* a legidősebb fia *Imre*. Ez az ember, amióta édesatyja meghalt, állandóan dorbézol s az örökségét csakhamar elverte s azóta mások kegyel-

méből és családja zsarolásából tartotta fenn magát.

A hájói gyilkosság után való reggel 10-11 óra között özv. *Vitályosné*hez beállított a zülött fiu, fedetlen fővel, kezében a fegyverrel. A szerencsétlen asszony megijedt a fiától, mert ez roppant izgatott volt. A fiu kiküldte a szobából a leányt s így tárgyalt az édes anyjával. A leány a testvére és az anyja közti beszélgetést az ajtón keresztül hallgatta.

Az elvetemedett fiu előadta, hogy ő Hájó határában agyonlőtt egy embert, akinél pénzt sejtett. A gyilkosság miatt most a csendőrök keresik. A gyilkos fiu arra kérte az anyját, hogy adjon neki pénzt, hogy tovább menekülhessen a csendőrség elől. A fiu élt a gyanuval, hogy a csendőrök özv. *Vitályosné*nél is fogják őt keresni azért arra is kérte, hogy addig míg a csendőrök a községben kutatnak rejtsse el őt valami biztos helyre.

Amikor a szerencsétlen anya meghallotta fia borzalmas vallomását megrémült s nehogy büntérsé legyen az özlüllött fiunak *hallani sem akart a dolgról* a pénz adást meg épen megtagadta. A fiu előbb szép szóval könyörögve kérte az anyját, hogy adjon neki pénzt, azonban mikor látta, hogy minden kérése hasztalan követelőzni kezdett. Az anya erre kijelentette, hogy feljeleni a csendőröknek, ha el nem hagyja a házat.

Ki irtom az egész családot!

A rablógyilkos a csütörtöki és pénteki napon egész nap kérte és követelte az anyjától, hogy teljesítse kérését. Péntek este kijelentette a fiu, hogy ha nem segíti elő az anyja a menekülését, *ki fogja irtani az egész családot*. Péntek este 11 és 12 óra között fegyverrel kezében megfenyegette az anyját a rablógyilkos.

— Kiirtom az egész családot ha pénzt nem adnak.

Az özvegy asszony erre ki akarta küldeni a fiát. A fiu azonban ellentállott mire az anyja megfogta és kiakarta dobni. Ekkor rémes küzdelem fejlődött ki az anya és fiu között. A fiu állandóan a fegyver ravaszát tartotta s a fegyver csövét anyjának szegezte. Az anya mégis nagy nehezen kidobta a fiut a konyhába.

Az elvetemedett fiu erre döngögni kezdte az ajtót, melyet belülről az anyja és a testvére taszítottak. A gyenge alkotmány azonban nem tudott ellentállni a brutális erőnek és széthasadt. A hasadékon a fiu közvetlen az ajtó mellett álló anyjának mellére célozott és lőtt.

— Agyon lőtt. Végem van. Kijáért az anya s kezével szívéhez kapott. A golyó özv. *Vitályosné*nek a szívére hatott keresztül s azonnal halált idézett elő.

A nádasban.

A rablógyilkos, akinek lelkét most már anyjának megölése is terheli, tettének elkövetése után futásnak eredt. A lövés zajára összefutott szomszédok a megrémült leányt és az

Este rendben hagyva mindent a géptől kissé távolabb tüzet raknak, a serpenyőbe krumplit hámozva levest főznek maguknak. Azután elbujnak a szalma odukba, künn háltnak mindnyájan. Egyre kevesebb lesz a beszéd, csendesül a zaj. Itt-ott hallik még egy kacagás, egy kiáltás. Alszik a tábor.

Megtörténik, hogy álmukban zavarja meg őket az eső, ilyenkor az előre elkészített szalmával, ponyvával betakarva mindent, s jobban befurják magukat a szalmába.

Szombat délután nincs uzsonaidő, mert a szokottál hamarabb félben hagyják a munkát. Mindegyik siet haza egy heti dolog után, mint hős a csatából, a küzdelemből, melyet övéinek életfenntartásáért vívott; haza, hogy egy jó éjszaka töltsenek a sok viszontagságos kényelmetlen éjszaka után otthon, a saját ágyukban, hogy az egész heti piszkot lemoshassák magukról.

A távozók fiatal csoportjának vegyes karán felhangzik menet közben:

»Halvány sárgát virágnak a repce
Bárcsak mindig szombat este lenne.
Bárcsak mindig szombat este lenne,
Hogy a babám az ölemben ülne.«

Csak a két tüzelő fiu néz keservesen a dalolók után, nekik a gép mellett kell maradniok.

Főtisztelendő Papság figyelmébe!

31

- Uj női- és férfi-cipész üzlet! -

Paróczay Mátyás

NAGYVÁRAD,

Rákóczi-ut és Nagy Sándor-utca sarkán

(Czillér mellett.)

agyonlőtt asszony hulláját találták meg. Az esetről nyomban értesítették a csendőrséget, mely azonnal üldözőbe vette a kétszeres gyilkost. Az egész járás csendőrsége mozgósítva lett a gyilkos üldözésére.

A csendőrség valósággal körülzárta a környéket, onnan tehát nem menekülhet. A gyilkos ha meg is kerül meg vannak győződve róla, hogy egy könnyen nem fogja megadni magát. Az esetet nagy izgalommal tárgyalják az egész járásban.

A gyilkos mint értesülünk a berettyó-szentmártoni nádasba menekült, ide azonban a csendőrség a nagy víz miatt nem tudta követni. A kétszeres rablőgyilkos ruháját odahaza hagyta és más ruhában menekült. A visszahagyott ruha mindenben egyezik a hájói gyilkoson látott ruhával.

UJDONSÁGOK.

* **Óvónői kinevezés.** A Keresztési Etelka halálával megüresedett Széles-utcai IV. számú állami óvodához a tanfelügyelő Ambrus Margit óvónőt nevezte ki helyettesnek. Ambrus Margit mint helyettes már többször működött ebben az óvodában és mindannyiszor a legnagyobb meglepedését és elismerését vívta ki.

* **Matiné a Művészklubban.** Ma vasárnap délelőtt 11 órakor tartja a Művészklub a vármegyeházában levő kiállítási helyiségében harmadik matinéját. A műsoron Sarkadi Klári, Fuhász Gyula és Emőd Tamás szerepelnek és ígérnek élvezetes szórakozást. Itt említjük meg, hogy a kiállítás művészi anyaga újabb két nagy szabású művész egyéniség rendkívül érdekes munkáival gazdagodik. Az egyik Egry József, kivételes talentumu fiatal művész, akinek négy crayon rajzát szerezte meg a Művészklub nagyváradi tárlata számára, minden igazi műbarát nagy gyönyörűségére. A másik művész a gödöllői kolónia kiváló tagja: Remsey, akinek a Darvas Imre Rimanóczy utcai palotája számára készített két 2 méteres dekoratív falfestménye itt kerül először bemutatásra. A két meglepő hatású freskónak, mely nemcsak a Darvas palotának, de Nagyváradnak és diszelesz állandóan sok elismerő csodálójá van a kiállításon.

* **A hivatalos lapból.** A m. kir. pénzügyminiszter az országos kataszteri felmérésnél Bodnár Gyula kataszteri főmérnököt a nagyváradi felügyelőséghez felmérési felügyelővé nevezte ki. — Továbbá kinevezte Miklóssy Gábor felmérési főnövének a nagyváradi felmérési felügyelőséghez kataszteri mérnöksegéddé a XI. fizetési osztályba.

* **Oltáregyesületi ájtatosság.** A nagyváradi Oltáregyesület szeptemberi első ájtatosságát ma tartja meg a Szent-László templomban a következő sorrendben: Reggel 7 órakor Szentségkítétel, társulati mise, közös áldozással, 9 órakor szent beszéd, utánna nagy mise, délután 5 órakor szent beszéd, litánia és Szentségbetétel.

* **Uj tanítók.** A nagyváradi-velencei róm. kath. elemi fiúiskolánál Dornyey Imrénének, az állami iparostanonc otthonba történt távozásával megüresedett tanítói állásra a káptalani helynök Székely Gyula asszonyvására kántortanítót nevezte ki. Az új tanítóban a velencei iskola nagy erősséget nyert, mert Székely a vidék legelső tanítóinak sorából való. — A fugyi vásárhelyi rk-iskolaszék a 40 esztendei szolgálat után nyugalmába vonult Antal kántortanítót helyébe Csiffra Sándor dédesi kántortanítót választotta meg.

* **Halálozás.** Keresztési Etelka a Széles-utcai állami óvoda vezetője f. hó 1-én meghalt. Temetése tegnap délelőtt ment végbe nagy részvét mellett. Imrik Zoltán plébános s gédelel végezte a gyászszertartást az ola-

si-i templomban tartott requiem után a Rulikovszky temetőben helyezték nyugalomra a korán elhunyt óvónőt.

* **Az általános csatornázás.** A csatornázás közel két milliós munkálatára megtartott árlejtés sok gondot okoz a tanácsnak. Ugyanis a sok pályázó ajánlatát utánna kell számítani, hogy pontosan megállapítsák, melyik ajánlat a legolcsóbb. A főmérnök hozzávetőleges számítása szerint a Rimanóczy Béla, Rimanóczy Kálmán, Incze Lajos, Rendes Vilmos, Rosenberg Izso vállalkozókból ez alkalomra alakult szövetkezet ajánlata mintegy 55 ezer koronával olcsóbb, mint a legolcsóbb idegen pályázó. Szücs Géza városi főszámvevő azonban tételről-tételre kívánja az ajánlatok átszámítását. az átszámítás azonban nagy munkát okoz, a városi főügyész pedig azt óhajtáná, hogy tekintettel az óriási összegre, szakértők vizsgálják felül a beérkezett ajánlatokat. Azért a közgyűlésre előterjeszti a tanács az ajánlatokat, mert a főszámvevő addig készen lesz az ajánlatok felülvizsgálatával.

* **Megfigyelő helyek a vasutállomásokon.** A kolera elleni védekezés tárgyában Nagyvárad városa többek között elhatározta, hogy Nagyvárad város mindkét vasuti állomásán megfigyelő helyiséget létesít, az esetleg felmerülő koleragyanusok elhelyezésére. A mérnöki hivatal azonban nem tudja, hogy költségvetést készítsen-e előbb a fűthető helyiségek építésére, vagy azonnal intézkedjék azok felépítése iránt. Majd ha a veszedelem itt lesz, akkor kapkodnak s egyik a másikra tojja a felelőséget. Most előbb megkérdezik a városi főorvost, hogy szükségesek-e azok a megfigyelő épületek, amelyek létesítését 3 nappal ezelőtt is sürgette.

* **Az új lakbérszabályzat.** A legközelebbi városi közgyűlés egyik legérdekesebb és az egész közönséget érdeklő tárgya lesz az új lakbérszabályzat, amelyet Gerő Ármán főkapitány készített. Ezen szabályzatban az a legfontosabb rész, hogy a bérleti évnegyedeket megváltoztatja s a rendes naptári évnegyedhez képest január, április, július és október 1-ében állapítja meg s ezáltal a (tíz)viselő-k-lakbér illetményének fizetési határidejéhez alkalmazza. Továbbá az eddigi két költözködési idő: május és november helyett évenként három költöztési időt állapít meg: április, június és október 1-ét. Ezekben kívül még sok más újítást tartalmaz az új lakbérszabályzat tervezet.

* **Kórház-utca mint árterület.** Nem hiába mondják, hogy nincsen olyan kár, amiben haszon ne legyen. A pénteki felhőszakadásnak is meg van az a haszna, hogy ismét felszínre hozta a kórház-utcai baklövés helyrehozásának a kérdését. A főmérnök terve szerint a vasutvonal mellett, a Szevald-féle telken egy csatornát építenek be a párispatakba, amelynek az lesz a rendeltetése, hogy a hegyről lerohanó vizet a patakba vezesse, s megszüntesse azt az anomáliát, hogy minden nagyobb esőzésnél a hegyekről lefolyó s mérnöki bölcseséggel a patakba kirekesztett szennyes áradás előntse sárral és vízzel Kórház-utczát és a város legfőbb utvonalának aszfaltját. A polgármester szigorúan rendelkezett, hogy ezen csatorna építésének kérdését pár nap alatt előkészítsék s az a legközelebbi közgyűlésre beterjeszhető legyen.

* **Megszűnt forgalmi akadály.** Az alámosott nagyváradi—kolozsvári vasuti utvonalon tegnapelőtt délutántól egész tegnap délig percnyi megszakítás nélkül állandóan dol-

goztak a munkások. Valósággal emberfeletti erőt fejtettek ki úgy, hogy ennek folytán tegnap délre a megrongált pályatest teljesen kijavítva állott. A kijavított vonalon tegnap már helyre állott a forgalom és így a közlekedés most már minden akadály nélkül bonyolódik le.

* **Kolera Szekszárdon.** Szeptember elején gyanus körülmények közt megbetegedett Mocsáry István ötvenhat éves földműves. Bevitték a köz-kórházba, ahol dr. Dragics vármegyei tisztiorvos és dr. Hercegh kórházi főorvos megvizsgálták a beteget és megállapították a kolera nosztrast. A szükséges óvintézkedéseket azonnal megtették. A szekszárdi rendőrkapitány ezeket mondta egy hírlapíróknak:

— Mocsáry István tegnapelőtt betegedett meg gyanus körülmények között. Az orvosi vizsgálat kolera nosztrast állapított meg és bizonyosnak látszik, hogy ázsiai koleráról szó sincs. A lakásán fekszik teljesen elzárva. Más gyanus beteg itt nincs, csak a vörheny terjed egyre jobban.

* **A fűtűlő.** Egy ifju új földbirtokos automobilon pöfög végig a város főutcáján. Mondjuk Weisz-nek; a név ugy is mindegy. Az ifju Weisz hátraveti magát a kényelmes hátsó ülésben. A sofőr mellett még egy inas ül és percnként harsányan fujja az automobil-tűlköt.

Két hűsorsos nézi a járdáról az ifju Weiszot, az új földesurat. Odaszól az egyik a másiknak:

— Látsz, mikor még a nagypapa ettől a Weisztul idejött, az még maga fujta a fűtűlőjét. Ennek már inas fujja...

* **A pénteki felhőszakadás maradványa.** A pénteki felhőszakadás következtében igen sok pince és szuterénlakás még most is el van öntve vízzel. A vasut felől és a Káptalansorcn, Schlauch-térről lerohanó víztömeget nem volt képes a Széles-utcai csatorna levezetni, s így a víz Széles-utca és Temető-utca összetorkolásánál fél méternél nagyobb volt s iszonyu sebességgel rohant a Körösbe. Egy napszamos ember átakart menni a kavargó piszkos áradáson, azonban a víz erős sodra elcsapta s rémgyorsan ragadta magával. A közelből segítségére futott emberek nagy küzdelemmel tudták megmenteni, hogy a Körösbe ne ragadja az ár, ahol menthetetlenül oda veszett volna. A polgármester azonnal intézkedett a pocsolya és a sár elhordásáról, hogy az utcák megtisztuljanak. Tegnap már hezzá láttak az utcák kitisztításához.

* **Eljegyzés.** Boldog családi körben. kedves ünnepe volt tegnap két fiatal szívnek Dr. Molnár Imre kir. kath. jogakadémiai tanár és neje sz. Horváth Anna bájos és előkelő műveltségű leányát, Ilonkát eljegyezte Valló József csendőrbadnagy. Az ifju jegyespár boldogságához szívből kívánja Isten áldását s a szerető szívet igaz vonzalmán alapuló frigyhez örömmel gratulál a bájos menyasszony és köztestületben álló család minden tisztelője.

* **Gyakorlatok Belényes vidékén.** A Belényesvidéki katonai nagygyakorlatok lassanként közelednek e kifejlés felé. A hatalmas csatatérre alakult vidéken érdekesebbnél érdekesebb gyakorlatok folynak. A döntő gyakorlat a napokban lesz.

* **Gyújtogató villám.** Tegnap csaknem az egész vármegye területén esett az eső. A tegnapelőtti óriási felhőszakadás a megyének egy részét sem kímélte meg. A villám is sok helyen lecsapott, nagyobb kárt azonban csak Bélien tett, ahol a határban összehordott gabonatermés egy részét pusztította el. A béli határba van ugyanis jelenleg összehordva az

Igazságszolgáltatás.

§ Egy postamesternő visszaélései.

A kis Totvár község Arad megyében van és úgy látszik ott nem valami idyllikus viszonyban élnek egymással a jegyző és a postamesternő. A jegyzőt Pomucza Vazulnak hívják a postamesternőt pedig Schlesinger Judának. A jegyző a múlt évben feljelentést adott be a postamesternő ellen a nagyváradi posta- és táviratigazgatósághoz, melyben 6 rendbeli visszaélést hozott fel ellene. Többek között, hogy a magánleveleket feibontja, az érkező csomagokat jogos ok nélkül sokáig magánál tartja stb. A postaigazgatóság az ügyet megvizsgálván, alaptalannak találta a jegyző vádjait. Egyben átiratot intézet a kir. ügyészséghez, hogy Pomucza Vazul jegyző ellen indítsa meg az eljárást rágalmozás miatt. A rágalmozással vádolt jegyző ügyét tegnap tárgyalta a bíróság. A tárgyalást azonban elnapolták, minthogy a tanúk kellő számban nem jelentek meg. Az ügyész egyben kérte azon postaigazgatósági kiküldött tanukénti megidézését is, aki a postamesternő ügyét megvizsgálta.

MULATSÁG.

* A Legényegylet háziestélye.

A Katholikus Legényegylet ma, saját helyiségében Teleky-utca 13. szám alatt háziestélyt rendez, melyre tisztelettel meghívja az érdeklődőket a rendezőség. Belépti díj ; idegennek 1 K 20 ft, tagnak 60 fillér.

IRODALOM.

Az Élet a keresztény magyar családok egyetlen folyóirata, új köntösben, új vezetés alatt jelent meg. Szerkesztét *Izsfő Alajos* vette át, aki tudvalevőleg a »Zászlónk« című ifjúsági lapnak is a magyar irodalomban páratlan sikert, óriási elterjedést tudott biztosítani. Az ő szerkesztésében megjelent szept. 4-iki füzet érdekességével, változatosságával és modernségével valóban mindeképpen alkalmas arra, hogy a közönség körében az Életnek minél nagyobb elterjedést biztosítson. Az új szerkesztő az új szerkesztőség nevében is lendülettel megirt *beköszöntővel* fordul a keresztény magyar írókhoz és közönséghez, kérve támogatásukat. Dr. *Prohászka Ottokár* székesfehérvári püspök »A kenyérillatú csókról« címmel írt gyönyörű cikket, melyet lapunk mai számában is közlünk. A füzet további közleményei a következők: *Nagy Sándor*: Székely Bertalanról. *Sik Sándor*: Ének a hullám hátán. *Nil*: Confiteor. *Eörsy Tóth* Iulia: Levél. *Begyás László*: Esti pir. *Török József*: Álutak. *Sik Sándor*: Szembe a nappal. *Pásztor József*: Galambszárnyak. *Kanizsay Ferenc*: A mester. *Rédey Tivadar*: Ének egy nyitott ablakról. *Török Mihály*: A vén. *Rédey Tivadar*. *Passi Flóra*. *Szalay Mátyás*: Új idők dala. *Pawlowitsky Ede*: Mexikói emlékeimből. *Könyvek*. *Képek*. *Színház*. *Zene*. *Heti problémák*. A gazdag és változatos tartalomhoz méltók az illusztrációk általában az egész kiállítás is. Az Élet szerkesztősége és kiadóhivatala mostantól Budapest, VII., Damjanich-utca 50. sz. a. van.

SPORT.

Ügető-versenyek Nagyváradon.

Az idei lóverseny szezon élénknek ígérkezik. A rendes lóversenyeken kívül ezúttal külön ügető versenyek is lesznek Nagyváradon. A Biharmegyei Ügető-Verseny Egyesület rendezi ezeket a versenyeket, melyek szeptember 9-én (pénteken) és 11-én (vasárnap) lesznek

megtartva. Amint az eddigi nevezések mutatják, a verseny mindkét napja élénk érdeklődés mellett fog lezajlani.

A bejelentett nevezésekről és versenyszámokról következő tudósításunk szól:

I. ső nap, péntek, szept 9 én.

1. *Heat verseny*. Egyesfogatok. Kiss Ernő: Csángó, Horváth József: Ernő, Vecsey Zoltán: Lotty, Vecsey Zoltán: Togó, Bárczay Sándor: Fátyol.

2. *Megyei-díj*. Kettes fogatu. Kiss Ernő: Bikfi és Buksi, Kiss Ernő: Brávó és Pompás, Olasz Elemér: Simi Vigécz, Nadányi Pál: Jüngling és Gigi.

3. *Heat verseny*. Második heathajtás.

4. *Ministeri-díj*. Kettes fogatu. Kiss Ernő: Brávó és Pompás, Kiss Ernő: Bikfi és Buksi, Vecsey Zoltán: Csalárd és Togó, Olasz Elemér: Simi és Vigécz, Nadányi Pál: Felemás és Cziroka, Bárczay Sándor: Nótás és Chantense.

5. *Heat verseny*. Harmadik heathajtás.

6. *Budapesti díj*. Kettes fogatu. Kiss Ernő: Brávó és Pompás, Okolicsányi Ede: Mérges és Előre, Vecsey Zoltán: Dolly és Ebes, Olasz Elemér: Simi és Vigécz, Nadányi Pál: Felemás és Czirokov, Bárczay Sándor: Edit és Baba.

7. *Heat-verseny*. Negyedik heathajtás.

II-ik nap, vasárnap szeptember 11 én.

8. *Heat verseny*. Kiss Ernő: Csángó, Horváth József: Ernő, Vecsey Zoltán: Lotty, Vecsey Zoltán: Fogó, Bárczay Sándor: Fátyol.

9. *Bihari handicap*. Kettesfogatu. Kiss Ernő: Bikfi és Buksi, Kiss Ernő: Brávó és Pompás, Olasz Elemér: Simi és Vigécz, Nadányi Pál: Jüngling és Gigi, Nadányi Pál: Felemás és Cziroka, Vecsey Zoltán: Csalárd és Fogó, Bárczay Sándor: Nótás és Chantense.

10. *Heat verseny*. Handikap. Második heathajtás.

11. *Ministeri handicap*. Kiss Ernő: Bikfi és Buksi, Kiss Ernő: Brávó és Pompás, Olasz Elemér: Simi és Vigécz, Nadányi Pál: Jüngling és Gigi, Nadányi Pál: Felemás és Cziroka, Vecsey Zoltán: Csalárd és Fogó, Bárczay Sándor: Nótás és Chantense.

12. *Heat-verseny* handicap. Harmadik heathajtás.

13. *Kettesfogatu Urkocsiverseny*, handicap Kiss Ernő: Brávó és Pompás, Okolicsányi Ede; Mérges M. és Előre, Vecsey Zoltán; Dolly és Ebes, Olasz Elemér; Simi és Vigécz, Bárczay Sándor; Edith és Baba, Nadányi Pál: Felemás és Cziroka,

14. *Heat verseny* handicap. Negyedik heathajtás.

A szerkesztésért felelős:

Dr VUCKICS GYULA.

Meghívó.

A »Lévai Márton-féle könyvkötészet vonalzóintézet és üzleti könyvgyár r. t.« folyó hó 12-én hétfőn d. u. 4 órakor saját üzleteliségekben

rendes évi közgyűlést tart,

melyre a t. részvényesek, az alapszabályok értelmében ezennel meghívattak.

Nagyvárad, 1910. évi szeptember hó 3-án

tisztelettel:

Az igazgatóság.

Tárgysorozat:

1. Igazgatóság és felügyelő bizottság jelentése.
2. Igazgatóság és felügyelő bizottságnak a felmentvény megadása.
3. Igazgatóság és felügyelő bizottság választása.
4. Alapszabály módosítása.
5. Esetleges indítványok.

NYILTTÉR.

FOGAK.

Ép gyökerek bennhagyásával művészikivitelben szápadlás nélkül is készít **kitűnő** hirtű nevű

Fogműtermében

Özv. Dr. Deákné

Nagyvárad, Kossuth-u. 2.

(Fekete Sással szemben).

Kérdezzük meg a háziorvost!

KRONDORFI pezsgőhöz borhoz legjobb ital!
SAVANYÚVIZ
NYÁLKAOLDÓ ÉS HUGYHAJTÓ GYÓGYITAL

tüdő, légző-szervek, gyomor, köhögés, rekedtségnél orvosilag ajánlva.

Biztos, gyors, ártalmatlan hatásos szépitőszert egyedül a Lédig-féle alabastrom arc-crème 1 tégely 1 korona, alabastrom szappan 1 drb 80 fillér. Kiválóan alka mas szeplő, májfolt és arcfehéritésre.

o o Egyedüli raktár a készítőnél o o
LÉDIG ÁRPÁD arany kereszt gyógyszer-tára,
Nagyvárad, Szt. László-tér (Városháza mellett.)
216

Moskovits „anatomiai“ cipők

a legjobbak.

Kaphatók: Gyár épület Kossuth-utca 5.
és Rákóczi-ut Bazar épület

Kálló István és Társa

műszaki és gazdasági

üzlet

Nagyvárad

TELEKY-UTCA 9. Dr Nemes palota ::

Nagyvárad Kozmetikai Gyógyintézet

Fogorvosi és gyógyfogtechnikai
ambulárium

RAKÓCZY-UT 5. SZ. — Telefon 752.

Orvostudományi alapon való kezelése az ember külsejével. Arc és szépség ápolás. Pattanásos, szemölcsös, szoplós, májfoltos stb. arcoknak gyógyítása s ezen szépséghibák elmulasztása. Az elcsufító arcszőrök gyökeres eltávolítása. Hajhullás kezelése. Villamos vibrációs arc és fej-massage, villamos kékfény. Röntgen-és paraffin kezelések. Az intézet a legmodernebb gépekkel van felszerelve.

Fájós fogak gyógyítása,

fájdalom nélküli foghuzások, porcellán-, arany- stb. plombák, csapos fogak, arany fogkoronák, lemeznélküli singfogsorok stb.

Rendelés 9—5-ig.

Az összes kitűnő hatású, de ártalmatlan kozmetikus gyógyszerek az intézetben beszerezhetők. Diskrét postai szállítás utján is.

Dr. Halász Andor. 170

Alkalmi vétel!

Egy diszes zsebóra láncsal együtt csak 3 kor. 90 fill.

Miután egy nagy órákészletet vásároltam, abban a kivételes helyzetben vagyok, hogy: egy británia-ezüst, 36 órás, Anker-Remontoir órát, kitűnő svájci gyártmány, szép láncsal együtt 3 kor. 90 fillérért, továbbá egy pontos, galván-arany, Anker-Remontoir órát, ugyanolyan láncsal, elsőrendű svájci gyártmány, csak 4 kor. 70 fillérért szállíthatok. Három évi írásbeli jótállás! Megrendelések utánvétellel.

Cipres Ignác

Krakau, Florianergasse, 49—170.

A Nagyvárad Nyilvános
államilag segélyezett

Nőipariskolában

a beiratások Schlauch-tér 10. sz. alatt
szeptember hó 1-én kezdődnek.

Az intézet a m. kir. kereskedelmi minisztérium
felügyelete alatt áll.

Minden egyes szakosztálya iparjogosult.

Szakosztályok:

Fehérnemű szabás, varrás.	o	o
Női ruha szabás, varrás.	o	o
Fehér és színes mühimző.	o	o
Csipeverő, szövő.	o	o
Festő osztály.	o	o
Fabegetés, bársonybevasalás.	o	o
Cimbalom oktatás.	o	o

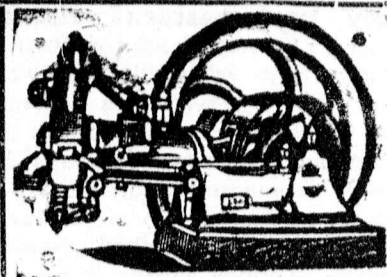
Beiratási díj 2 kor. Tandíj egy félévre 50 korona. Havi részletekben is fizethető. Két szegény leány ingyenesen fölvetetik. Bentlakók fölvetetnek.

T. Dudinszky Anna, Budó Jánosné,
intézet tulajdonos okl. kézimunka tanítónő,
helyettes igazg.

Intézet helyiség november 1-től Szaniszló-utcán.

Drezdai Motorgyár R.-Társ.

Németország egyik legrégebbi és legnagyobb motorgyára.

Szállít szakkörökben elismert legjobb gyártmányú benzin-, nyersolaj-, gáz- és petroleum-

motorokat és locomobilokat
valamint szívó gázmotorokat.

!! Meglepő újdonság !!

EGYETEMES GENERATORUNKKAL
a tényleges lóerő óránként csak
körülbelül 1 fillérbe kerül.

Főképviselőt:

Gellért Ignác és Tsa

Budapest, Teréz-körút 41. Telefon 12—91.

Legmesszebbmenő jótállás. —
Kedvező fizetési feltételek

Nagyvárad város

VILLAMOS MŰVE

Iroda és raktár: NAGYVÁRAD, Vár-tér 1.

Raktáron tartjuk a javított dr. Just-féle

Wolfram lámpát

melynek áramfogyasztása az izzólámpával szemben 75 százalék megtakarítást mutat fel. 40 gyertyás W o l f r a m lámpa darabja 3.60 kor. 100 gyertyásé 5 kor. 50 fill.

Sima izzólámpa dbja 72 fillér,

tehát 5 százalék kartell áron alul.

Mindenemű izzólámpa különlegességek, fényképező-lámpák ugyancsak legolcsóbb áron kaphatók.

Csillárok,

ívlámpák

állandóan nagy választékban kaphatók a villamos telepen külön célra épített nagy

csillár-raktárunkat

megtekintésre ajánljuk.

Ugyanott állandóan raktáron tartunk

villamos motorokat

1/2 lóerőtől 12 lóerőig minden nagyságban

Elvállaljuk

és erőátviteli berendezések felszerelését, bővítését, átalakítását, javítását, ívlámpák kezelését, hozzávaló szépálcák szállítását, berakását és minden e szakmába vágó munkákat a legolcsóbb árak mellett.

Költségvetések ingyen.

Telefon szám 514.

Főszerező telefonja 55. sz.

81

Egész éjjel ügyeletes szolgálat.

Gümőkór,
köhögés,
szamárköhögés,
influenza

esetében az orvosok
csak

SIROLIN
„Roche“-t

rendelnek.

Kik vannak a Sirolin „Roche“-ra utalva?

1. A kik hosszú időn keresztül köhögés bántalmában szenvednek.
2. Mindazok, kik üdült gégehurutban szenvednek.
3. Asztmában szenvedők lényeges könnyebbülést éreznek már rövid használat után.
4. Skrofulás, mirigyduzzadásos, szem- és orrkatarusos gyermekeknek fontos szerepe a Sirolin „Roche“-nak.

A táplálkozást nagyban elősegíti.

Csak eredeti csomagolású Sirolin „Roche“-t kérjen, minden utánzatot vagy pótkészítményt kérünk a leghatározottabban visszautasítani.

Sirolin irodalmat M 15. kívánatra ingyen és bérmentve küld

F. Hoffmann-La Roche & Co.
Wien, III/1, Neulinggasse 11.

Moskovits Farkas és Tsa cipő- és csizmagyár

részvénytársaság Nagyvárad.

I. Fiók:
Gyár-épület, Kossuth-utca 5. sz.

II. Fiók:
Rákóczi-ut, Bazar-épület.

A beiratások alkalmából felhívjuk a t. c. szülők figyelmét elsősorú gyártmányainkra tiú és leányka iskolai cipőkben, melyek a legkényelmesebb formában vannak kiállítva. Allandó nagy választékban kapható fióközleteinkben.

Tessék a címre figyelni!

Amerikába

indulás Havréből minden szombaton, Bécsből minden kedden. Utazási jegyek a

„Francia Vonatra“

Az amerikai vasutakra jegy bármely állomásról a rendes árakban kapható. Közlelbi felvilágosítással ingyen és portómentesen szolgál a

Francia Vonal irodája,

Bécs, IV. Widenea Gurtel No. 12.
Gegenüber der Süd-u- Staatsbahn.

Tessék a címre figyelni!

Ha melege van,

ha fáradt, vagy unatkozik, siessen
Kecskeméthy István

„NEMZETI“ kerthelyiségébe,
hol üdülést, kellemes szórakozást,
ingyen, kitűnő italokat
és izletes ételeket

olcsó pénzért kaphat. Ha lehet, ne menjen egyedül, hanem családjával és barátaival, hogy a kellemes szórakozást megoszthassa velök.

— Minden este fényes műsor —

mozgófénykép előadás.

A kávéház egész éjjel nyitva.

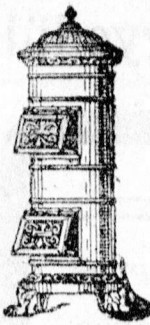
Figyelmes és pontos kiszolgálás. Társas ebédek, vacsorák és abonensek polgári árban lesznek kiszolgálva. — Minden nap

friss flecken.

Számos látogatást kér tisztelettel

Kecskeméthy István vendéglős, a NEMZETI szálloda, vendéglő és kávéház bérletje.

Eredeti Meldinger-töltő, szellőző és szabályozó kályhák, központi fűtésre szolgáló kalorifórek, szellőzőrácsok minden nagyságban

Folytonégő (Dauerbrand) kályhák. Legolcsóbb fűtés. A hideg beáltával egyszer kell befűteni és egész télen át ég. A szobákban kellemes meleg.

Eisler és Vértés

Meldinger kályhák gyára Budapest, VII., Andrassy-u. 41.

Árjegyzék és költségvetések bérmentve.

TÁTRA ÉS TARSAI

Vasöntöde és gépgyár. Nagyvárad, Össi-tér.

Elvállal: Épület és műlakatos munkákat, vízvezeték és csatornázási munkákat, gyárak teljes berendezését, közlőműveket.

Gyárt: gazdasági gépeket és ekéket, magánjárókat és cementipari gépeket.

Biharvármegye legnagyobb gépjavitó mőhelye.

Műszaki gépészmérnöki iroda.

Tarsoly és Risztó különlegességek vaskereskedése

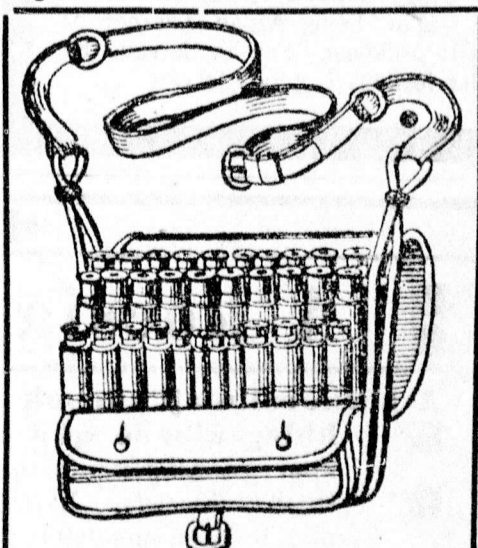
Nagyvárad, Rákóczi-ut. Telefon helyben és vidéken 390.

M. kir. löpor áruda

Wöllersdorfi vadásztöltények egyedüli elárusítói.

Vadászati felszerelések, vadászfegyverek.

Mindennemű és fajta fegyver töltények készen megtöltve nagy választékban.

MISS FREGOLIA

a világon egyedül létező amerikai átváltozó művésznő fellépte

Részletes műsor lapunk legközelebbi számában.

1910. szeptember 7-én
a „Nyári Szinkör“-ben.

Részletes műsor lapunk legközelebbi számában.

Használjon Nagysád Földes-féle Margit-Crémet,

hogy arca tiszta, üde és bájos legyen!

A Földes-féle Margit-Créme a főrangú hölgyeknek is kedvenc szépítő szere, az egész világon el van terjedve.

Páratlan hatása szerencsés összeállításában rejlik, a bőr azonnal felveszi és kiváló hatása már pár óra alatt észlelhető.

Mivel a Földes-féle Margit-Crémet utánozzák és hamisítják, tessék eredeti védjeggyel lezárt dobozt elfogadni, mert csak ilyen készítményért vállal a készítő mindennemű felelősséget.

A Földes-féle Margit-Créme ártalmatlan, zsirtalan, vegytiszta készítmény.

A bőr mindennemű tisztátalanságát, szepelőt, pattanást, mitesszer, májfoltot, tancokat stb. gyorsan és biztosan eltávolít. Nemcsak az arcra, hanem a nyakra, vállra és kézfehérítésére is legalkalmasabb. Nagy tégely 2 korona, kicsi 1 korona, minden gyógyszertárban és drogueriában.

Készíti és postán küldi:

Földes Kelemen gyógyszerész
ARADON.

Kapható Nagyváradon: Reisz Miksa, Dr. Medvigy Gábor, Lédig Árpád, Leszner Alfréd, Nyíri örökösei, Farkas István. Félix-fürdő: Goblocz István.

!! Üzlet átvétel. !!

Tisztelettel értesitem a nagybecsült fegyvertartó közönséget, hogy a 30 év óta fennálló SCHULLER ÁRPÁD-féle

puskaműves üzletet

átvettem és azt kellő szaktudással tovább vezetem. — Hivatkozva Pécssett 30 év óta létező és fennálló puskaműves üzletre, amely kétszer lett aranyéremmel kitüntetve és pedig 1888. :: Pécssett, 1907. kiállításon Pécssett. :: Általam készített vagy javított fegyverekért mindig kezességet vállalok. Régi fegyvereket használhatóvá átalakítok.

Tömeges pártfogást kérek

Ladányi József,
puskaműves.
Nagyváradon, Uri-utca 21. szám.

ÉRTESÍTÉS!

Van szerencsénk a mélyen tisztelt háztulajdonos urak becses tudomására hozni, hogy boldogult nagybátyánk,

Óváry Lajos kályhás üzletét átvettük s az eddigi szolid alapon folytatjuk

ÓVÁRY TESTVÉREK

cég alatt. — Kiváló jószág

modern és izléses kályháinkkal,

pontos kiszolgálással és becsületes munkával óhajtjuk továbbra is mélyen tisztelt megrendelőink elismerését kinyerni s a boldogult elődünk által szerzett bizalmat továbbra is fentartani.

A legdivatosabb és legegyszerűbb

cserépkályhák

állandóan raktáron vannak. — Javítási munkák a legrovidebb idő alatt eszközöltetnek.

Nagybecsű megrendeléseiket kérve, vagyunk tisztelettel

ÓVÁRY TESTVÉREK

kályhás iparosok. Csengery-utca 27. sz.

A kocsigyártás legújabb vívmánya!

A bérkocsitulajdonosok, fuvarosok és kocsitartó gazdák kényelmére a „WEST“-féle

hidegráf-húzó gép már állandóan működésben van úgy, hogy most a kerék tűz és víz által megrongálva nem lesz, az ócska ráfot nem kell levenni a kerékről, s a csavarok sem lesznek kiszedve, hanem a megtárgult ráf a keréken rajta marad s az addig lesz tömörítve, míg teljesen megfelelő; emellett a megtárgult kerekekre a megszorítás csak öt percet vesz

igénybe, úgy hogy azt a kocsitulajdonos meg is várhatja

Felre tehát a régi módszerrel es húzassuk meg kerekünket hideg uton. -o- Ráfmegszorítás 40 krajcártól feljebb csakis

Vadász és Grósz kocsigyárban, Sztaroveszky-utca 29. szám.